

Statusrapport

Fokus på indretning i specialklasserne

Februar 2019

PPR, Udvikling og Tilsyn

Fokus på indretning i specialklasserne

Rapporten er skrevet på baggrund af besøg i alle specialklasser i Aarhus Kommune. Besøgene har fundet sted i skoletiden, og rapporten formidler den erfaring, vi opsamlede fra den pædagogiske praksis.

Det er vores håb, at rapporten kan inspirere til et øget fokus på betydningen af reflekterede og bevidste valg, hvad angår de fysiske rammer omkring læring og udvikling ikke bare i specialklasser men på hele undervisningsområdet.

Indhold

04 *Baggrund*

06 *Generelle temaer*

- 06 Kodning af specialklasselokalet
- 06 De(n) voksnes arbejdsplads(er)
- 06 Arbejdsidentiteter
- 06 Placering af elever
- 07 Visuelle støtter og ophæng
- 07 Ting bor

09 *Design for besøgene*

10 *Fokus på særligt udvalgte temaer*

- 11 Indgange
- 16 Den eller de voksnes arbejdspladser
- 21 Aktivt og passivt rod
- 26 Ophæng og synlig læring
- 31 Afskærmning

37 *Lokal opfølgning og implementering*

38 *8 Generelle anbefalinger*

39 *Afslutning*

Baggrund

Vigtigheden af et kontinuerlig fokus på de fysiske rammer omkring børn og unges læring understreges i Bekendtgørelsen om lov om studerendes undervisningsmiljø kapitel 1 § 1:

Elever, studerende og andre deltagere i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø, således at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Undervisningsmiljøet på skoler og uddannelsesinstitutioner (uddannelsessteder) skal fremme deltagernes muligheder for udvikling og læring og omfatter derfor også uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø.

De fysiske rammer er et vigtigt opmærksomhedspunkt at prioritere i den daglige praksis, så man som professionel har for øje, hvordan indretning, placering og orden bedst muligt støtter op omkring det læringsmiljø, man gerne vil skabe. Det anbefales derfor at træffe bevidste valg omkring:

- Placering af inventaret i forhold til funktioner og elevernes og de professionelle oplevelse af et harmonisk og trygt lokale
- Understøttelse af synlig læring gennem visuel støtte, ophæng og placering
- Logistik og aftaler omkring orden

Det skal det være tydeligt at afkode et læringsrum, så snart man kommer ind ad døren: Hvad arbejdes der med? Hvordan arbejdes der her? Hvem har arbejdspladser hvor? Hvordan understøttes og visualiseres fællesskabet?

Tydelig kodning af rummet skaber en tryghed hos eleverne, der dermed ikke selv skal bruge for meget energi på afkodningen. Med andre ord kan man sige, at når al unødigt visuel støj i form af materialer, inventar m.m., der ikke bruges aktivt, er fjernet, kan energien rette sig mod den specifikke læring, der skal foregå.

En skolehverdag er dynamisk og foranderlig, derfor kan det være givtigt at have en systematik og en praksis omkring, hvordan man som team arbejder med de fysiske rammer, så de tilpasses og bliver tilsvarende dynamiske målrettet elevgruppens individuelle behov.

Bevidst brug af de fysiske rammers understøttelse af det ønskede læringsmiljø sker ikke af sig selv. Som professionelle ved vi egentlig godt, hvad der skaber unødigt støj, men i en travl hverdag er det noget af den viden, vi ikke får handlet på og taget stilling til.

Med et fokus på at få mest muligt ud af de givne vilkår og muligheder i forhold til indretning og brug af læringsrum, kan man gennem en bevidst og reflekteret stillingtagen og konkret sparring få ideer og enkle redskaber til justeringer af det, der allerede findes i rummet, og dermed optimere læringsmiljøet for både elever og professionelle markant.

PPR kom hen over skoleåret 2018- 2019 på to besøg i samtlige specialklasser på et tidspunkt i løbet af skoledagen, hvor både elever, lærere og pædagoger var til stede. Det første besøg med fokus på sparring på de konkrete muligheder og det andet besøg, et opfølgingsbesøg 4-6 måneder senere med fokus på, hvad der i mellemtiden blev justeret på og reflekteret over.

Forud for den første besøgsrunde blev der udarbejdet en beskrivelse, der handler om formålet med besøgene, hvilke temaer det handler om, tidsrammen, og hvem der deltager i besøget. På besøgene blev der taget billeder af konkrete klasserum, hvoraf en del illustrerer de temaer, som i særlig grad tiltrak sig opmærksomhed. Enten fordi de var eksempler på velovervejede og velfungerende læringsmiljøer eller modsat, fordi de med et bevidst fokus og enkle greb kunne optimere læringsmiljøet til det bedre.

Generelle temaer

Kodning af specialklasselokalet

Når man træder ind i en specialklasse, bør man ideelt set efter bare otte sekunder kunne kode rummet i forhold til de funktioner, rummet inviterer til. Det har stor betydning for overblikket og motivationen til at gå ind i rummet, at man tydeligt både fornemmer og kan se, hvor hvilke funktioner er tænkt udført, idet rum opleves intuitivt i forhold til tryk, harmoni og balance eller det modsatte som utryk, kaos og rod.

Den voksnes arbejdsplads

Noget af det første man ubevidst kigger efter, når man træder ind i et klasserum, er typisk, hvor den voksne har sin arbejdsplads. I tidligere tider var dette markeret tydeligt med et kateder. I moderne tid er der mange forskellige designs, der angiver, hvor ansvarligheden og autoriteten i klasserummet skal findes. Det kan være i form af en knage, en hylde, en reol, en pult, et bord eller andet. Det er vigtigt at være opmærksom på, at det har en betydning, hvor eleverne intuitivt skal søge hen, når de har brug for hjælp eller søger voksenstøtte, samtidig med, at det også for den eller de voksne er væsentligt at have en plads i lokalet. Der er forskel på at have valgt et lille hjørne til tasken og så et møbel, der signalerer tryk og har tyngde.

Arbejdsidentiteter

I en specialklasse er der behov for at kunne tilrettelægge og gennemføre både fælles, gruppe og individuelle undervisningsforløb ud fra de givne vilkår. Ideelt set bør der være tre typer af arbejdsstationer:

- Fælles undervisningsareal som et bord, et tæppe, en dialogtrappe eller andet, hvor der er en plads til alle
- Gruppearbejdsplads(er) som et mindre bord, et læsehjørne, et matematikhjørne, et månebord eller andre fysiske afgrænsninger, der gennem placering af inventar og visuelle støtter signalerer aktiviteten
- Individuelle arbejdspladser som borde, sammenklappelige skærme til brug på det enkelte bord, pausehjørne og/eller andre former for markering af den individuelle arbejdsplads eksempelvis i form af tapemarkering på gulv eller væg, kasser/posser/hylder/andet til individuelle elevarbejder mv.

Placering af elever

Der er i alle rum rolige og aktive steder afhængigt af placering af indgangsdøren og vinduerne. De trykkesteder i et rum er der, hvor der er en hel væg i ryggen og fuldt udsyn til indgangsdøren. Eleverne bør ideelt set være placeret de rolige steder og de voksne på de mindst rolige som lige inden for eller tæt på døren.

Der vil altid være konkrete vilkår, som må iagttages, eksempelvis at et vist antal af eleverne formentligt er nødt til at sidde med ryggen eller siden til indgangsdøren. Nogle elever kan bedre tåle det end andre. Og måske bedre i nogle perioder end andre. Det vigtigste er, at den voksne er bevidst om, hvorfor eleverne er placeret netop der, hvor de er, ikke bare i forhold til andre elever, men også i forhold til oplevelsen af trykningen i rummet.

Visuelle støtter og ophæng

Eleverne i specialklasserne har særlige behov, som fordrer særlige hensyn både i forhold til individuelle handleplaner og undervisningsforløb men også i forhold til at øve sig i at indgå i klassefællesskabet. Begge dele kan understøttes med time timer, piktogrammer, stemmeskala, tavler med dags- og lektionsforløb, alfabet, tal, elevarbejder m.m.

Tavler og ikoner bør placeres strategisk, så de medvirker til at skabe ro. Væggen bag og omkring skærmen eller tavlen, hvor der undervises, bør være så rolig som muligt. Der bør kun være visuelle støtter, der har med planlægning og gennemførelse af undervisning at gøre. Derfor er åbne reoler, kurve og lignende ikke optimalt at have placeret under eller ved siden af tavlen/skærmen. Jo mere visuel ro netop i det område, jo bedre.

Ophæng bør kategoriseres, så tal hænger samlet eksempelvis i et 'matematik-hjørne', bogstaver i et læsehjørne og elevarbejder for sig. Der bør løbende tages stilling til ophængning, så de understøtter hinanden, hvis der er flere inden for samme fag eller tema. Det bør også kun være det aktuelle, der hænger synligt.

Ophæng af enhver art uanset tema bør aldrig hænges op på tyndt papir, der hurtigt vil krølle i hjørnerne. Det bør også undgås at bruge lærerlim, da det hurtigt går igennem papiret. Ophæng bør give et indtryk af noget stabilt og velvalgt.

Ting bor

Undervisning er dynamisk og kræver stillingtagen på mange niveauer. For at sikre de trykkest fysiske og dermed også mentale rammer for målgruppen bør ting og materialer i klassen have en fast plads. Fordi ting bor, og hvis de ikke har deres faste pladser, som de professionelle er enige om og har fordelt ansvaret for, så finder tingene 'af sig selv' derhen, hvor de voksne sjældnere kommer som fx hjørner, oven på skabe, under reoler, i kurve, i kasser, oven på bænke eller lignende. Den form for 'rod' kaldes passivt rod og gør, at klasserummet opleves mindre trygt og måske ligefrem lidt trist eller uambitiøst, hvilket ikke er motiverende for læringsmiljøet.

Design for besøgene i specialklasserne

For at sikre en fælles ramme omkring øget fokus på indretning i specialklasserne, blev der udarbejdet et design, som alle skoler blev orienteret om forud for besøgene:

- Et besøg i en specialklasse varer 30 minutter og kan gennemføres med eller uden elevers tilstedeværelse afhængig af lokal kontekst
- Deltagerne i besøget er en eller flere repræsentant(er) fra klasseteamet og hvis muligt en ledelsesrepræsentant samt den lokale PPR psykolog
- Hver skole får en dato efteråret 2018, hvor der aflægges besøg. Opfølgning foråret 2019.
- Værtsskolerne får tilbud om et samlet oplæg for en større eller mindre personalegruppe før eller efter besøgene.
- Besøgene lægges i skoletiden, så der ikke skal skaffes vikar
- Besøgene kræver ikke forberedelse, da der arbejdes med det, der allerede er med fokus på justering og dermed optimering af læringsmiljøet
- Indsatsen er praksisnær og direkte overførbare
- Det er muligt at inddrage elevernes stemme de steder, hvor det kan lade sig gøre

Fokus på særligt udvalgte temaer efter besøgene i specialklasserne

Der har i besøgene vist sig nogle temaer, som går igen på samtlige værtsskoler i forskellige udgaver:

- Indgange til klasselokalet
- De(n) voksnes arbejdsplads(er)
- Aktivt og passivt rod
- Ophæng og synlig læring
- Afskærmning

Vi har udvalgt billedeksempler fra besøgene, enten fordi vi har set indretning og organisering af læringsrummet, der kan være inspirerende for andre, eller fordi vi har set dele af klasserum, hvor der er basis for optimering ved hjælp af nogle enkle tiltag.

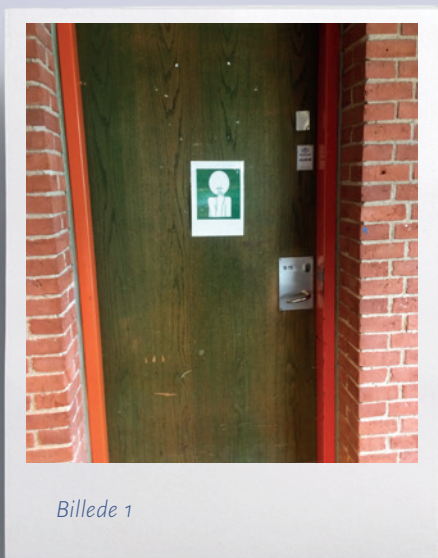
Disse temaer vil vi derfor også fokusere på, når vi kommer på opfølgingsbesøg.

Til hvert billede har vi forholdt os til følgende tre spørgsmål:

01 Hvad ser vi?

02 Hvad tænker vi?

03 Hvad anbefaler vi?

Indgange til klasselokalet

01 Hvad ser vi?

Vi ser en dør, der virker misligholdt og forfalden. Der er en rød ramme om døren, et lokalenavn på en metalplade hvor håndtaget er sat fast. Der er desuden nogle små alarmskilte i kanten af døren over håndtaget. Den nederste del af døren er belagt med en metalplade.

Vi ser et skilt ca. på midten af døren med et billede af en overkrop med et hoved uden øjne, mund og næse. Der er en finger foran ansigtet, der hvor munden plejer at være. Skiltet signalerer at man skal være stille i det rum, man kommer ind i.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at døren virker forfalden og ikke særlig indbydende. Der er ikke nogen tydelig kodning i forhold til, hvad det er for et lokale, der ligger bag. Den viser ikke hvem, der har til huse i lokalet. Om det er et faglokale, et klasseværelse eller et depot. Dørens slidte udtryk giver et indtryk af, at det ikke er noget vigtigt eller værdifuldt, der er bag døren.

Det neutrale skilt på døren signalerer et ønske om en bestemt adfærd i rummet. Det er et rum, man skal være stille i. Den røde ramme om døren er givetvis en farvekode i forhold til den afdeling, eller det område rummet ligger i, men det er lidt utydeligt, hvad det er, rammen signalerer, og det kan også opleves som en STOP farve eller som om, det er en branddør.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man tager ejerskab for lokalet ved at navngive, hvem der er tilknyttet klassen. Vi ved, at det er et klasselokale og anbefaler derfor, at der som minimum bliver sat et navneskilt på døren, så man allerede før man kommer ind ved, hvem man kan møde. Måske ikke bare eleverne med navn og/eller billede, men også de voksne. Hvis det er muligt, ville det gøre en stor forskel, at døren bliver sat i stand. Man kunne desuden overveje, om den røde ramme omkring døren er den mest hensigtsmæssige. Desuden kan man overveje, om et handleanvisende billede som her at man ikke må tale, skal være det første, der møder en.

01 Hvad ser vi?

Vi ser en indgangsdør med meget tydelig angivelse af, hvem der 'bor' på den anden side af døren. Det er en 3. specialklasse med fem elever. Klassenavneskiltet er stort og fylder den øverste del af døren. Nedenunder er der navne på klassens elever. De har selv lavet deres skilte, som er suppleret med deres forbogstav lavet i perler. Der er brugt stærke farver især på klasseskiltet, der giver associationer til en sol, fordi navnet på klassen er omgivet af mange hænder.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at helhedsindtrykket er en smule kaotisk, da de forskellige skilte hænger noget ustruktureret. Forbogstaverne hænger ikke alle steder sammen med navneskiltet, hvad der gør, at man selv lige skal skabe sig et overblik. Når vi står foran døren, får vi en oplevelse af en 'glad' klasse, der godt kan lide kreative udtryk, og hvor eleverne har mulighed for at sætte deres individuelle præg på fællesskabet, der tydeligt er understreget gennem den store 'sol' øverst på døren. Til gengæld giver det også et indtryk af, at tingene kan være lidt rodede og tilfældige, og at eleverne hænger lidt forskelligt placeret på døren i forhold til øverst og nederst. Hvordan vil det for eksempel opleves at hænge øverst og nederst på døren, og er der nogen form for status i det?

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at navneskiltene på eleverne fremstår mere organiserede eksempelvis ved, at de rammes ind hver for sig med måske en tapestribe rundt om, klistret op på samme baggrund eller en anden løsning, der signalerer samme tilhørsforhold. Alternativt at navnene samles og rammes ind som en gruppe. Under alle omstændigheder at de hænges mere organiseret op, og at forbogstaverne placeres tættere på navnet, hvis de overhovedet skal være der? Der bør også tages stilling til, hvilket navn der hænger hvor: alfabetisk efter forbogstav eller?

01 Hvad ser vi?

Vi ser en fint malet dør i en kraftig farve som mørk turkis. På døren er der kreative aftryk af eleverne i klassen, der tydeligvis er drenge i udskoling. 'Billederne' af drengene er det eneste, der er på døren og hænger på en ikke organiseret måde, sådan lidt tilfældigt. Nogle af drengene er afbilledet alene med et lille ansigt, andre har valgt at have overkroppen med, og andre igen er afbilledet i en gruppe på tre. De er alle lavet med samme teknik. Drengene har selv fremstillet deres eget billede.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at valget af samme teknik i fremstillingen af billeder kombineret med den kreative lidt uorganiserede ophængning og det meget individuelle udtryk i billederne gør, at de otte drenge opleves som en gruppe samtidig med, at de er meget forskellige. Døren signalerer, at her er 'vi sammen og forskellige på samme tid'. Ordentligheden understreges af den fine dør uden skrammer i en bevidst valgt farvekode.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi har ikke mange anbefalinger til denne indgang, som opleves tryk og inviterende mod det nysgerrigvækkende, idet vi ikke får information om hverken klassetrin eller navne på elever og voksne, hvilket måske også ville 'forstyrre' det kunstneriske indtryk af døren. Drengene var tydeligvis stolte af deres dør og klasse.

01 Hvad ser vi?

Vi ser en dør, der er velholdt. Døren er rammet ind af en blålig farve på de to vægge op til døren. Farven går kun til skulderhøjde, og resten af væggen er malet hvid. På døren er sat et lamineret A4-skilt, hvorpå der står 'Velkommen alle sammen'. Under skiltet er der billeder med tilhørende navne af de 7 elever, der er tilknyttet klassen.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at det er en dør, der med sit store Velkommen alle sammen skilt, signalerer en værdi i fællesskabet. De 7 billeder af eleverne personliggør rummet. De seks af billederne hænger i en fin symmetri to og to ved siden af hinanden. Det sidste billede hænger som det sidste i den ene række. Det er ikke tydeligt, om det er et klasseværelse, hvori der er undervisning, om det er en SFO, eller hvad det er for en aktivitet, der er lagt op til i rummet.

Den blålige farve på væggen op til døren giver ro og en tyngde, der føles tryk og rar.

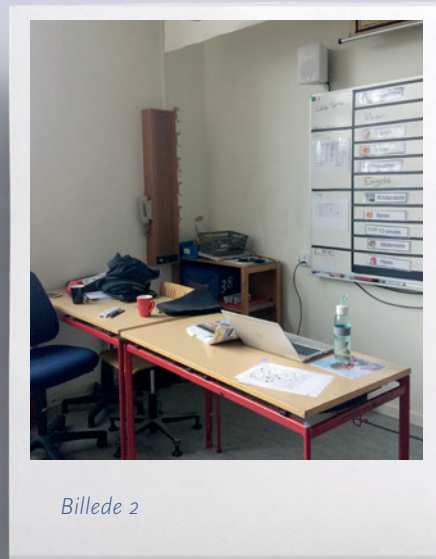
03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man navngiver, hvilken klasse det er, så man dels kan finde klassen, hvis man skal på besøg. Dels signalere at det er et undervisningslokale. Vi anbefaler desuden, at man tager stilling til, om det er hensigtsmæssigt, at det sidste billede hænger for sig selv i den ene side. Det kan opleves som en asymmetri og kunne med fordel sættes ind på midten, og endnu bedre kunne det sættes ind på midten øverst, så det på den måde får en højere status alternativt kunne billederne hænge i en cirkel.

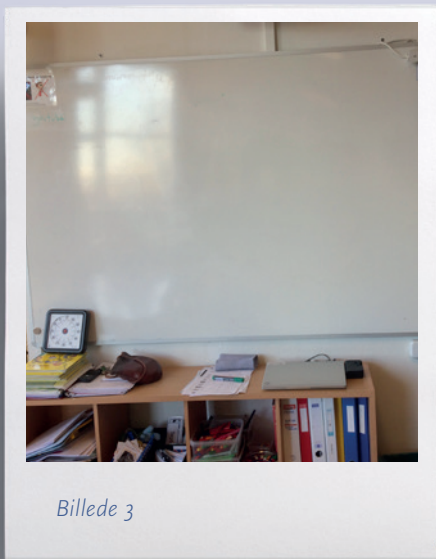
En indramning af billederne med et stykke sort tape eller en tapemarkering under billederne, kunne begge være måder at samle billederne af eleverne, så det både signalerer individer og fællesskab. Desuden vil billederne fremstå tydeligere, når de bliver indrammede.

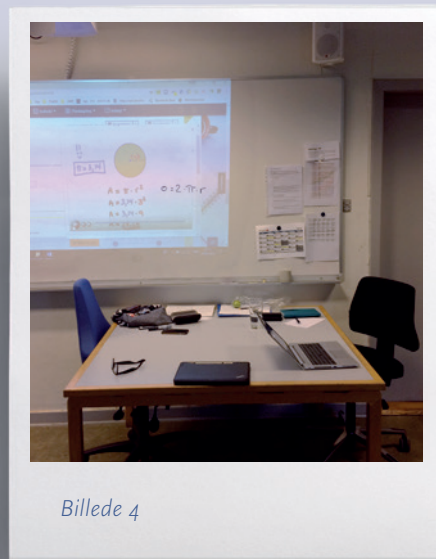
Billede 1

Billede 2

Billede 3

Billede 4

Den voksnes arbejdsplads

01 Hvad ser vi?

Vi ser den voksnes arbejdsplads i et hjørne med en lille reol og en opslagstavle. Opslagstavlen har kun to små lapper papir sat op. Det ene papir er noget krøllet. Reolen er fyldt med, hvad der synes som tilfældige ting. Der står blandt andet et lille flag, en karklud, en kasse med ting blandt andet et LUDO spil, en kurv m.m. Der er desuden tre små skuffer i reolen, der har en lille label med tekst på sig. I den lille krog ved siden af reolen op mod væggen står en spand med en blomst og rundt om reolen på gulvet, ligger de voksnes tasker og overtøj. Desuden står der en skraldespand. Ved siden af reolen til den anden side er der en afskærmning rundt om en elevplads.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at den voksnes arbejdsplads er uorganiseret og rodet. Der er ikke rigtig gjort plads til, at den voksne kan have sine ting et sted, hvilket betyder, at de ligger og flyder på gulvet. De ting, der er på reolen, virker tilfældige og signaler ikke nogen tydelig kodning af, hvad de skal bruges til. Opslagstavlen virker nærmest forladt og de to små sedler, der hænger på den, kommer til at fremstå uden betydning. At skraldespanden står sammen med de voksnes ting og lige under tavlen, er en stærk signalmarkør om noget, der skal smides væk.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man fjerner det hele og starter forfra. At man som team omkring klassen i fællesskab tager stilling til, hvilket signal man gerne vil sende. Forlanger man f.eks., at børnene skal have orden på deres plads, hænge deres overtøj på en knag eller på gangen osv.

At man som team tager nogle reflekterede valg i forhold til, at de ting, man vælger at have stående fremme, understøtter den autoritet, man har som voksen. Det vil være vores anbefaling, at man vælger et sted til tasker, overtøj m.m. Hvis det er muligt at få et lille bord ind til pc m.m., vil det klart være at anbefale. Endelig kunne skraldespanden måske stå et andet sted.

01 Hvad ser vi?

Vi ser den voksnes arbejdsplads bestående af to elevborde placeret i hjørnet ved siden af tavlen. Bordene står i forlængelse af hinanden. Bag bordene er der en lav reol, hvorpå der står en del ting. Der er desuden en elevstol bag det ene bord. På bordet er der en del forskellige ting, som giver indtryk af, at der er aktiviteter i gang. Foran det ene bord er der en kontorstol og en kurv på gulvet.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at den voksnes bolig gerne må være meget tydelig og signalere ansvar. Derfor er elevborde og elevstole ikke optimale i denne kontekst. Anvendelse af en kontorstol og en elevstol på hver sin side af bordet efterlader en vis form for forvirring, da vi ikke umiddelbart kan afkode, om bordene også skal bruges til en-til-en arbejde med en elev, og i givet fald skal eleven så sidde på elevstolen med det fulde overblik? Placeringen i rummet er optimal på grund af overblikket og adgang til tavlen, men det samlede indtryk er diffust og mangler tyngde understreget af de spinkle elevborde. Det er alene pc'en på det ene bord, der fortæller, at det er den voksnes bolig.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at det bliver tydeligere, at det er den eller de voksnes bolig. Derfor bør der ideelt set være andre borde og to voksen stole, da begge voksne i specialklassen bør have en plads, hvor de hører til, på samme måde som eleverne har det. Hvis hjørnet også skal bruges til en-til-en arbejde, kunne en del af bordpladsen reserveres til dette og funktionen understøttes med placering af en elevstol.

01 Hvad ser vi?

Vi ser, at den voksnes bolig er under tavlen på en reol. Reolen er fyldt med en del forskellige ting. Der er en hylde med ringbind i forskellige farver, en hylde med en bunke papirer og mapper og to hylder med forskellige materialer i åbne kasser. Ovenpå reolen ligger en del bøger, en pc, nogle ark og en lille håndtaske. Der står desuden en time timer oven på nogle bøger. Ved siden af reolen står der en skraldespand.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at det er en opmærksomhedsforstyrrelse, når man sætter noget under tavlen. Reolen bliver både brugt som reol og bord for den voksnes ting, hvilket gør, at den laver "støj" for opmærksomheden, der gerne skulle fæstne sig ved tavlen. Den åbne reol kommer desuden til at fremstå rodet, med sine forskellige ringbind, bunker, mapper og forskellige materialer.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man rydder op på reolen og tager stilling til, hvad der er absolut nødvendigt at have fremme. Skal man have reolen under tavlen, anbefaler vi, at man enten sætter låger foran hylderne eller vælger kasser i samme farve, der fylder hylden helt ud, så reolen fremstår ensartet og dermed mindre støjende. Vælger man at bevare sine ringbind stående, anbefaler vi, at de er i samme farve.

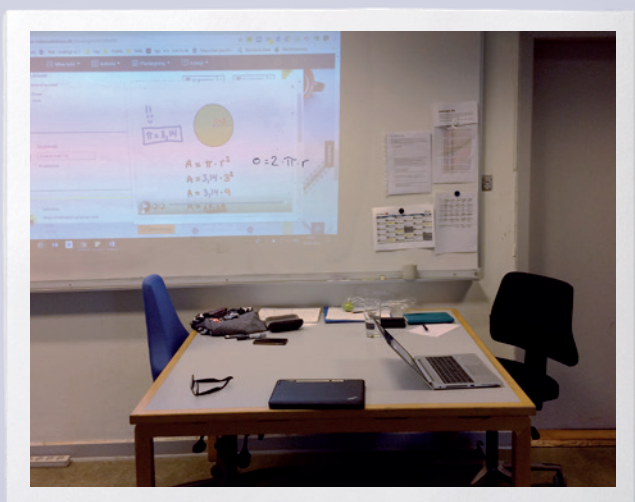
Time timeren anbefaler vi hængt op på væggen eller at give den en placering, der virker mere stabil.

Vi anbefaler desuden at fjerne de ting, der ligger ovenpå reolen og kun bruge den som bord for det, der er aktuelt i undervisningssituationen.

Hvis alt var muligt, ville vi i stedet anbefale et bord eller et kateder til den voksne, så det bliver en decideret arbejdsplads og reolen placeret andetsteds i lokalet.

01 Hvad ser vi?

Vi ser et relativt stort bord helt oppe ved tavlen. Med to kontorstole og tydeligvis plads til to voksne, en på hver side. På bordet ligger der relevante artefakter, der har med undervisning at gøre. På tavlen hænger der fem papirofhæng/ skemaer med skrift, tal og kolonner.

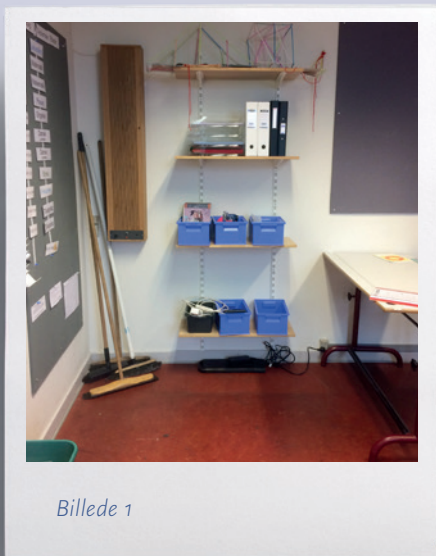

02 Hvad tænker vi?

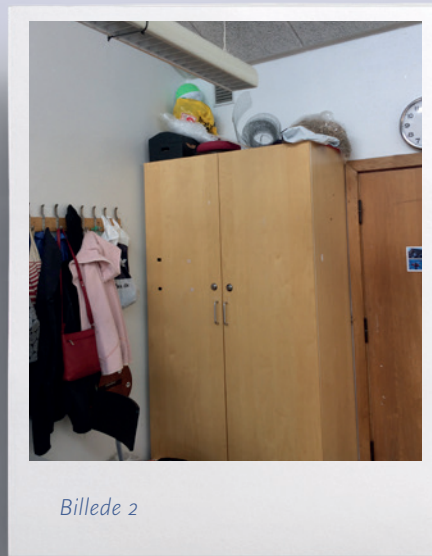
Vi tænker, at de voksnes bolig er meget tydelig i dette klasserum. Det er placeret med nem adgang til tavlen og med overblik over klassen. Mest markant er valget af to ligeværdige voksenpladser, hvad der understreger oplevelse af et ligeværdigt teamsamarbejde på trods af forskellige fagligheder. Vi oplever, at de to voksne har lige stor betydning og indgår på lige fod. At der på bordet kun forefindes relevante materialer, understreger ambitionsniveauet i læringsmiljøet.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi har ingen anbefalinger i forhold til den tydelige kodning af, hvad netop det bord skal bruges til og af hvem. Man kunne eventuelt tage et skarpt blik på ophængene til højre på tavlen.

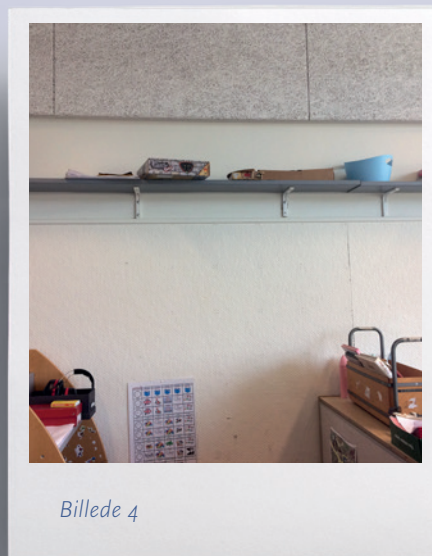
Billede 1

Billede 2

Billede 3

Billede 4

Aktivt og passivt rod

01 Hvad ser vi?

Vi ser et hjørne i et klasselokale. På den ene væg hænger en stor opslagstavle med skema og pikto-grammer. På den anden væg er sat fire hylder op. På de to nederste hylder står der 6 blå kasser med forskellige ting i. På hylde over står der ringbind i forskellige farver og en papirholder med forskellige farver papir. På den øverste hylde står nogle elevprodukter. Under hylderne ligger der noget elektronik på gulvet. Helt inde i hjørnet står fire koste.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man tager stilling til, hvor tit de forskellige ting bliver brugt, og hvad man gerne vil understøtte med de ting, man vælger at sætte frem. Er det elevstilling, lærernes sted til opbevaring, elevernes sted til opbevaring eller? Hvis det, der er i de blå kasser, er vigtige ting, der ofte bruges i undervisningen, anbefaler vi, at kasserne bliver kodet med et navn eller et billede af, hvad der bor i dem. Vi anbefaler, at ringbindene hvis de skal være i fremme, får samme farve, så det synes mere roligt. Med mindre man har valgt at sætte elevproduktionen væk, fordi de er ved at blive arbejdet med og skal passes på, anbefaler vi, at man har de elevproduktioner fremme, der

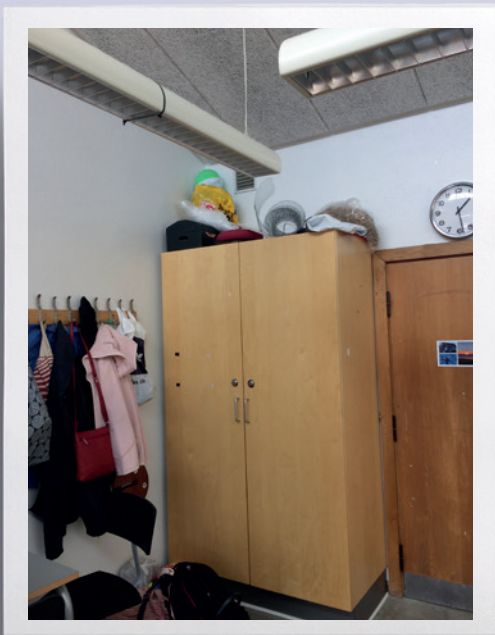
02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at det virker som et hjørne, der har samlet en del passivt rod forstået som ting, man ikke har brugt længe og bare 'ligger der' fordi ingen har taget stilling. Det er f.eks. nok ikke nødvendigt med fire koste i klasselokalet. Tingene på hylderne virker ikke som noget, der er organiseret og bliver brugt tit. De to elevprodukter er på øverste hylde og opleves som værende gemt lidt af vejen og dermed ikke særlig værdifulde. Det hele er placeret sammen med eller ved siden af vigtig information om, hvad dagens program byder på.

understøtter den læring, man er i gang med. Desuden anbefaler vi at give elevernes produktioner værdi ved at give det en vigtig plads. Man kunne f.eks. her vælge at sætte det ned på hylde under og give det en titel. Eks. Geometriske figurer lavet af xx. Hvis alt var muligt anbefaler vi, at man tager reolerne ned, da den generelle oplevelse af hylde placeret højt oppe kan være lidt utryk, da de værst tænkeligt kunne falde ned. Endnu mere utryk, hvis det er åbne hylder til siderne. I stedet kunne man have en reol med låger eller blot bevare de to nederste hylder. Vi anbefaler desuden, at man kun har en kost med mindre, der er en mening med at have fire.

01 Hvad ser vi?

Vi ser et hjørne lige inden for døren til højre. Her er placeret et stort lukket skab, hvor der ligger forskellige ting ovenpå som trådnet, badebold, fyldte plastikposer m.m. Ved siden af skabet hen mod tavlen er der en knage med en del ophæng af overtøj, tasker og en plasticpose. Under knagen ligger eller står der tasker, poser m.m.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at hjørnet opleves rodet med lige dele aktivt og passivt rod. Der er tasker og poser på knage og gulv, hvoraf noget har været der længe, og andet blev placeret ved skoledagens start. Tingene oven på skabet er af meget forskellig karakter, hvilket giver et indtryk at, at de er blevet placeret netop der, fordi man ikke helt har vidst, hvor man ellers skulle gøre af dem. Hvis ting og materialer ikke har deres faste pladser helst med tydelig navne-, eller kategoriangivelser, flytter de ind i hjørner, oven på skabe og andre steder, hvor man ikke kommer så ofte. Vi tænker, at hjørnet er noget tungt, både fordi der står et stort skab, men også fordi det roder omkring og ovenpå skabet.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler først og fremmest, at tingene oven på skabet fjernes og placeres, hvor de hører til, hvis de stadig er relevante for undervisningen. Hvis ikke, bør de skaffes af vejen enten til udsmid eller genbrug. Vi er også betænkelige ved knagen, der ligesom opslagstavler har det med at være steder, hvor ting og sager kan finde sig alt for godt tilrette og blive hængende længe efter, de har en aktiv eller aktuel funktion. Hvis man vælger at beholde knagen, bør man være opmærksom på, hvad der hænger på den og hvorfor. Vi anbefaler også, at de voksnes tasker aldrig ligger på gulvet, og at de derved bliver rollemødder i forhold til ønsket adfærd i klassen.

01 Hvad ser vi?

Vi ser et hjørne i et klasserum. Hjørnet ligger lidt tilbagetrukket som i en niche. Lokalet er derfor helt rektangulært. I nichen er der en vask med tilhørende lille bord på den ene væg, på den anden væg nogle åbne hylder fra gulv til loft og på den sidste væg er der en knagerække, et ophæng til en kost og et andet ophæng højere oppe til en guitar. På gulvet under vasken og de nederste hylder står der et antal kasser, fejlblad, nogle bolde, en ledning og lidt andet. På knagerækken hænger der de voksnes overtøj. På reolen står der kasser af forskellig slags og farve, kaffemaskine, radio, klude og viskestykker og andet.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at nichen har et godt potentiale i forhold til at have adgang til en vask og et køkkenbord. Som det anvendes på det tidspunkt, hvor billedet er taget, får man indtryk af, at nichen samler på alt det, man ikke rigtig har taget stilling til. Der er tydeligvis en blanding af aktivt og passivt rod. Kaffemaskinen med tilhørende udstyr, kopper, viskestykker og klude etc. er klart aktivt, ligesom guitar og visse af kasserne med bøger også var det på det givne tidspunkt. Til gengæld er der samlet en stor mængde passivt rod, som giver et rodet og forvirret indtryk. Nichen er tydeligvis et voksenområde, hvorfor det bliver vigtigt, hvordan det fremstår, fordi det fortæller noget om de voksne måder at organisere sig på.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at teamet tager konkret stilling til, hvad nichen primært skal bruges til, herunder hvorfor og hvordan og hvor meget de tilhørende artefakter så må opbevares. Vi anbefaler også at de åbne hylder reduceres i højden, da det, man bruger mindst og ofte slet ikke mere, typisk samler sig på de øverste hylder. Hvis man har brug for et sted til for eksempel bolde, og netop nichen er valgt som opbevaringssted, bør boldene være i en kasse, kurv eller net og ikke flyde frit omkring på gulvet. Vi anbefaler, at man bliver meget organiseret omkring adskillelse af køkkendelen og undervisningsdelen, eventuelt ved at samle al køkken på en side og al undervisningsmateriale på en anden side. Kostene kunne med fordel samles på en væg og ikke som nu stå over for hinanden. Det virker tilfældigt og rodet.

01 Hvad ser vi?

Vi ser, en hylde hængt op i hovedhøjde. Hylден går fra den ene ende af væggen til den anden. Der er blandt andet en sort kasse, nogle bøger og spil på hylден. Under hylден er elevarbejdspladser og en reol. På reolen er sat forskellige ting. En trækasse med bøger. En papkasse med mapper i og en plasticspand, der er tegnet på. Elevernes arbejdspladser er klistrede til med klistermærker og har en lille reol, hvor der er en elevkasse.

02 Hvad tænker vi?

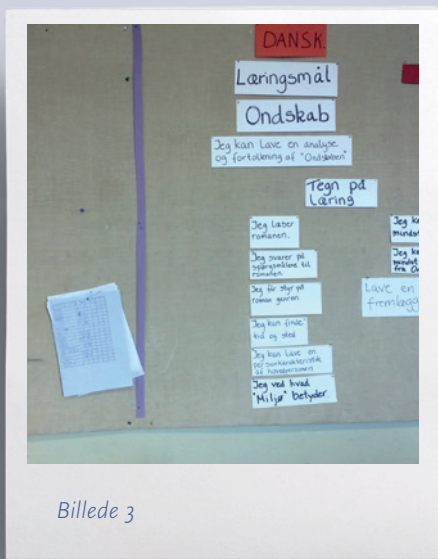
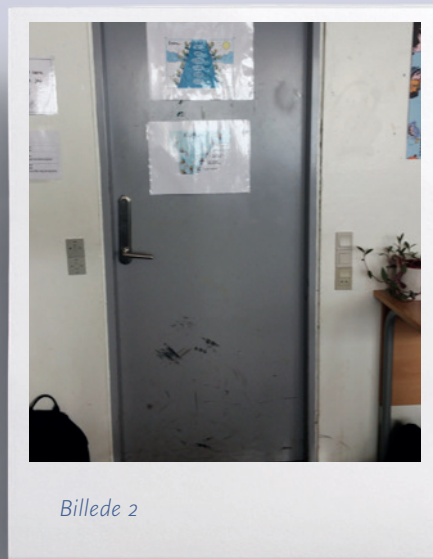
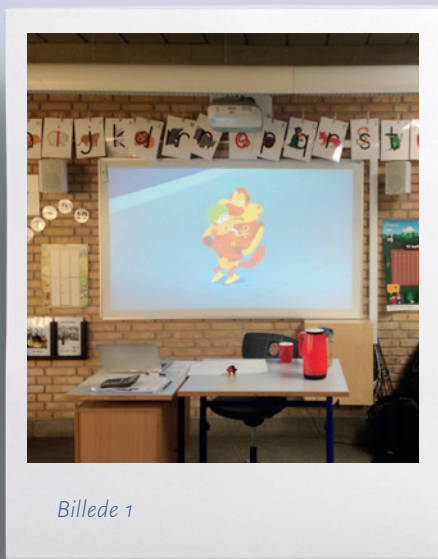
Hylден i hovedhøjde virker som sådan ikke i brug. Den er ikke organiseret, og der er meget sporadisk, hvad der ligger på den. Det synes tilfældigt og ikke som noget, der bliver brugt ofte. Det fremstår rodet og giver et trist udtryk til rummet. Ligesom reolen under bliver brugt til at opbevare ting. Elevarbejdspladserne fremstår ligeledes rodede og ikke særlig velholdte.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man får ryddet op og taget stilling til, hvad man har brug for. Billedet er et godt eksempel på, hvordan rod har det med at sprede sig. Når først det er rodet, begynder vi at blive mere ligeglade med at holde orden, og der skabes derfor nemt en negativ spiral. Rod med rod på. På billedet kan man se, at det forplanter sig ned på elevpladsen og skaber unødigt støj for den læring, der skal foregå. Da hylден, som hænger i hovedhøjde som sådan ikke synes nødvendig, anbefaler vi, at man tager den ned i stedet. Tomme hylder kalder på ting, og desuden er det ikke trygt at sidde som elev og arbejde under en reol.

Hvis alt var muligt, ville vi her anbefale, at man får malet væggen og fjerner klistermærkerne fra væggen på elevens afskærmning. Derudover at man kun har det fremme på elevhylден, der skal bruges og om muligt lægger resten væk i en skuffe eller andet, så det kan tages frem, når det er nødvendigt.

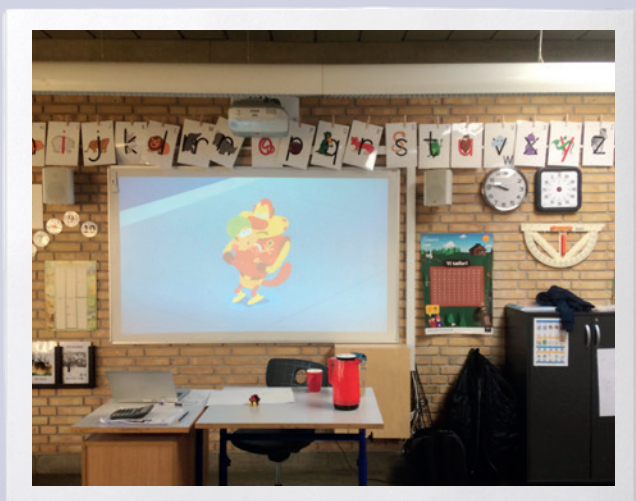
Reolen, der står på gulvet, anbefaler vi, at man får ryddet op på. Herefter kan man bruge den som reol og ikke som afsætningsbord.

Ophæng og synlig læring

01 Hvad ser vi?

Vi ser en bagvæg i et klasselokale med en tavle. Ovenover tavlen hænger alfabetet. På væggene omkring tavlen hænger der på den ene side et ur, en time timer, et par vinkelmålere og en tælleplakat. Ved siden af tavlen står et computerskab med ophæng på lågerne og ting liggende ovenpå. På den anden væg hænger en årskalender, tallene op til ti, en holder med laminerede A4-ark og andet.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at hver enkelt ophæng i sig selv er relevant og meningsfuldt, men det samlede billede efterlader alt for mange indtryk og stimuli for øjet. Det vil for nogen være stærkt udfordrende at fastholde koncentration på tavlen, med så mange indtryk rundt om den. Desuden mister hver enkelt ophæng værdi, fordi det forsvinder i mængden.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man tager stilling til, hvad der er vigtigst at have hængende ved tavlen. I sig selv er tavlen, hvis den bliver brugt aktivt, alt rigeligt af indtryk at forholde sig til. Finder man det nødvendigt at bevare noget alligevel, kunne man vælge at have en systematik omkring op- og nedtagning af ophæng i klassen, så man får skiftet ud i ophængene jævnlige. Hermed understøtter og synliggør man den aktuelle læring.

Vi anbefaler desuden, at ophængene på skabslågerne fjernes og hænges steder, hvor det er egnet og dedikeret til ophæng, så det hermed kommer til sin ret. Vi anbefaler, at man samler ophæng i kategorier f.eks. dansk, matematik, beskeder m.m. Desuden vil en indramning med tape eller andet fremhæve indholdet og skabe en vis tyngde i ophænget.

01 Hvad ser vi?

Vi ser en dør inde fra et klasserum. På døren hænger der to laminerede ophæng, som begge indholdsmæssigt har noget med læring og undervisning at gøre. Til venstre for døren hænger der to A4-laminater på væggen, igen med et undervisningsindhold. Over døren hænger der en frise af små plakater, som også handler om noget fagligt. Til venstre for døren hænger den store Vitello fødselsdagsplakat. Under plakaten står der et bord, som er lærerens bolig. Under bordet står den ene voksentaske. Den anden står på gulvet til venstre for døren. Døren er malet grå og er noget skrattet på den nederste del.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at bevidste valg af ophæng har meget stor betydning for det samlede indtryk af læringsrummet og det faglige ambitionsniveau. For det første en stillingtagen til, hvilke faglige ophæng der er aktuelle. Dernæst hvordan de skal præsenteres, hvor og hvordan de skal hænges op, og hvad de placeres ved siden af eller i kategori med. Vi anbefaler generelt, at døre ikke bliver brugt som opslagstavler, idet det ikke opleves som seriøst nok at have fagligt vigtigt og aktuelt stof til at hænge på en dør. Og i de tilfælde hvor en dør er eneste mulighed, bør man være opmærksom på, at ophæng bliver indrammet evt. med farvet tape, passepartout eller andet, der giver ophænget tyngde og betydning og får oplevelsen af opslagstavle til at trumfe oplevelsen af 'dør'.

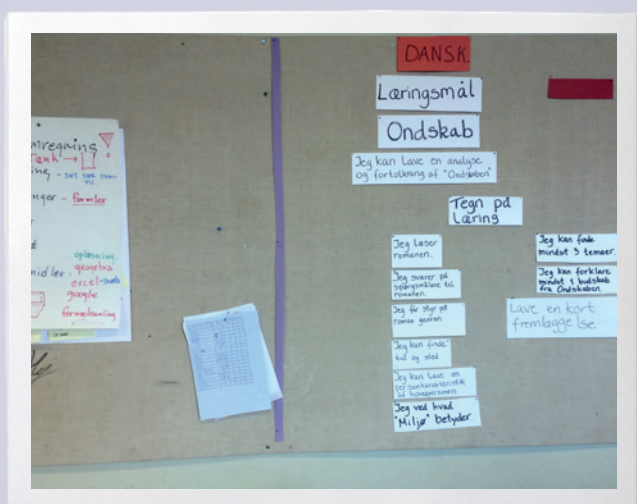
På samme måde hvis der placeres ophæng, visuelle støtter eller faglige guidelines direkte på væggen, så bør det rammes ind og kategoriseres. For eksempel med en danskfaglig væg til ophæng, en matematikfaglig væg etc. Eller inddeling af en større opslagstavle, så fagene får hver sin afgrænsede plads, så overskueligheden bliver optimal. Vi anbefaler desuden, at fødselsdagskalenderen får en anden placering end den meget betydningsfulde placering lige over den voksnes bord og ved siden af tavlen, hvor mange blikke er rettet hen i løbet af en undervisningsdag.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at teamet gentænker deres ophæng.

01 Hvad ser vi?

Vi ser en opslagstavle der er delt op i fagkategorier. Der er lavet en opdeling med et stykke tape igennem opslagstavlen. På den ene side hænger der ting, som vedrører matematik. På den anden halvdel hænger det, der vedrører dansk. Faget dansk har noget mere plads end matematikfaget har. Under dansk hænger der læringsmål og tegn på læring indenfor det emne, der arbejdes med i klassen. Desuden hænger nogle grammatiske regler, hvoraf nogle har sneget sig udenfor rammen. Under matematik hænger der en planche om problemregning. Der er på planchen både ord og tegninger.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler små justeringer på tavlen for at tydeliggøre de læringsunderstøttende ophæng, så de aktuelle læringsmål bliver tydeligere. Desuden en fælles linje med ens overskrifter omkring navngivning, så fagene har samme størrelse skilt og på den måde fremstår ligeværdige. Man kunne endvidere farvekode fagene, så hvert fag har sin farve. Vi anbefaler, at man overvejer, om fagene skal have lige meget plads på tavlen for at signalere, at de er lige vigtige.

Vi anbefaler, at de ophæng der er, bliver indenfor rammen og hænges ordentlig op, så de får den tyngde og betydning, de har fortjent.

Hvis alt var muligt, ville vi anbefale et nyt stykke stof på opslagstavlen, så den ikke ser så hærgnet ud og dermed signalerer, at det ikke er helt så vigtigt.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at det er et rigtig godt eksempel på, hvordan man kan understøtte og forstærke læringen i klasserummet gennem visuel støtte. I forhold til danskfaget, er det helt eksplicit, hvad det er, der skal arbejdes med og hvilke tegn, der indikerer, at man er på rette vej. At man når målet. I matematik er det ligeledes en understøttende læringsstrategi, der er hængt op. I dette tilfælde i forhold til, hvordan man kan tilgå den specifikke regnearbejde, der arbejdes med. Den visuelle støtte fremstår dog ikke helt så tydeligt, som den kunne gøre, da det virker uorganiseret og tilfældigt hængt op. Især de små ark på matematik siden, at faget matematik bliver navngivet med en lille post it i modsætning til faget dansk, der bliver navngivet med et til formålet produceret skilt i rødt. Ligeledes er de grammatiske regler hængt lidt mere tilfældigt op, og nogen af dem har endda sneget sig uden for opslagstavlen.

01 Hvad ser vi?

Vi ser en opslagstavle med laminerede piktogrammer og papirofhæng. Tavlen har fire velcrostriber, og der hænger piktogrammerne på alle fire striber i alt ca. 50 stykker. Forskellige steder på tavlen, er der placeret både aktuelle og kommende/tidligere anvendte piktogrammer. Der hænger fire stykker papir nederst på tavlen hæftet med en tegnestift. De hænger med underkanten under tavlen. Til højre for tavlen er der lidt væglads med tre papirofhæng, hvoraf det ene er et klassebillede, et andet et skema og det tredje nogle regler for samling. De tre A4-sider hænger forskudt. Under dem er der et voksenbord med blyanter, sakse, æggeure, en bog og nogle stykker papir. Ved siden af er der en reol med bøger.

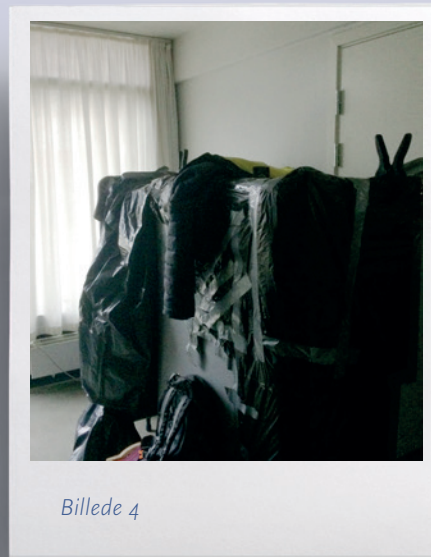
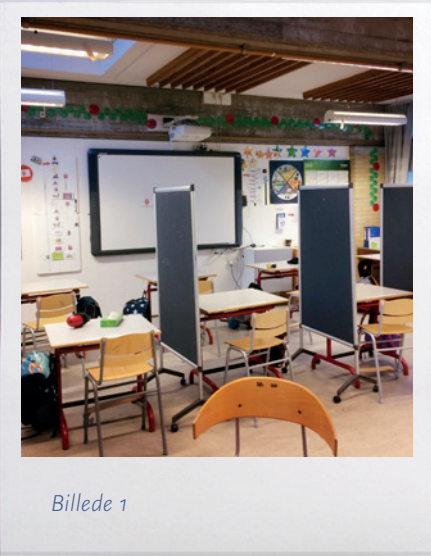

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at teamet kigger på den måde, de anvender tavlen til piktogrammer på og overvejer, om det kunne blive mere overskueligt, hvis det kun var de aktuelle piktogrammer, der kunne ses. Vi anbefaler, at det bliver visuelt tydeligere, hvilke piktogrammer der er i brug netop i det øjeblik, måske gennem en anden inddeling af tavlen, forskellig farve baggrund, en eller flere små kasser på væggen til de piktogrammer, der ikke bruges netop nu eller måske på sigt to tavler. Vi anbefaler også, at teamet kigger på de tre ophæng til højre for tavlen og tager stilling til, om de skal hænge netop der, hvordan de skal hænge og i hvilken udgave, eller om en eller flere med fordel kunne flyttes, indrammes eller på anden vis gøres mere betydningsfulde. Alternativt kan opslagstavlen udvides.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at tavlen fremstår uoverskuelig, fordi der er så mange piktogrammer, som skulle sikre overblik og struktur, men som tværtimod giver indtryk af det modsatte. Vi tænker desuden, at papirofhængene ved siden af forstærker oplevelsen af manglende struktur, fordi de ikke har en højre eller venstre kant til fælles og derudover flapper lidt i kanten. Det tre meget forskellige ophæng hvad angår indhold. Vi tænker, at det muligvis både er aktivt og passivt rod, der ses på det lille voksenbord.

Afskærmning

01 Hvad ser vi?

Vi ser et klasselokale, hvor der er stillet enkeltmandsborde op til eleverne. De forreste borde har ingen afskærmning.

De bagerste borde har en tynd skillevæg imellem sig, som afskærmning. Taskerne er hængt op på siden af bordene, som alle er ryddet efter undervisningen på nær et af bordene, hvor der ligger en madpakke.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at det virker hensigtsmæssigt og fællesskabsfremmende, at opstille bordene med front mod tavlen og læreren, som de står i de fleste almenklasser. Opstillingen signalerer, at man gerne vil have et fælles fokus mod tavlen og den voksnes plads.

Der er differentieret mellem, hvem der har brug for afskærmning, og hvem der ikke har. De afskærmninger, der er valgt, er lette i deres udtryk og er desuden på hjul, så de er mobile, hvilket giver indtryk af, at de kan komme væk, når de ikke er nødvendige.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man løbende tager stilling til, hvorvidt afskærmning er relevant for den enkelte elev. Udgangspunktet må være, at eleven får lige præcis den støtte i form af afskærmning, der er brug for og ikke mere. Som udgangspunkt tænker vi, at afskærmning skal bruges dynamisk og reflekteret og aldrig være en permanent løsning.

01 Hvad ser vi?

Vi ser en mobil skærm placeret på et elevbord. Skærmen er lavet af grå filt og er let at bære og at klappe op.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at det er hensigtsmæssigt med mobile skærme, idet de kan anvendes efter differentierede behov i løbet af skoledagen.

Eleverne har deres faste pladser men har forskellige behov på forskellige tidspunkter.

Nogle vil gerne skærmes af i forbindelse med individuelt arbejde, andre når de skal spise.

De mobile skærme signalerer, at behov er dynamiske og kontekstafhængige.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at de mobile bordskærme erstatter de meget lukkede og fastgjorte afskærmninger så meget som overhovedet muligt, idet de kan vise sig stigmatiserende over tid.

Vi anbefaler et tilbagevendende fokus på, hvordan, hvor meget og hvornår en afskærmning skal anvendes, og hvornår den kan fjernes.

01 Hvad ser vi?

Vi ser en specialklasse-afskærmning med en flytbar grå filtskærm i børnehøjde, et lille bord og en stol. Der hænger en til to papirer på skærmene samt høreboffer. På bordene ligger et penalhus, papir og bøger. På siden af bordene hænger taskerne. Bordene står, så eleverne sidder med ansigtet mod væggen og ryggen til det fælles. Stolene kan dreje rundt, højdejusteres og har benstøtte.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at det er en særlig placering, at eleverne sidder med ryggen til fællesskabet. Det kan give en del bevægelse i forhold til at vende sig rundt for at følge med i, hvad der sker i det store rum. Vel vidende at tankegangen er, at eleverne får ro, ikke bliver så forstyrret og derfor bedre kan koncentrere sig. En anden ting er, at når eleverne skal have hjælp, kommer den voksne til bagfra, hvad der kan opleves en smule utrygt for nogle børn. Den voksne må stå bøjet ind over eleven for at kunne vejlede. Vi tænker desuden, at skærmene er høje og mørke.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at bordene - hvis overhovedet muligt for en eller flere elever - vendes, så eleven sidder med siden til fællesskabet. Erfaring har vist, at balancen mellem en form for afskærmning og samtidig at kunne følge med i det fælles fint kan dække behovet for afskærmning hos mange elever. Vi anbefaler, at næste skridt er at vende bordet endnu en gang, så eleven sidder med den trygge væg i ryggen og samtidig er skærmet til siden eller siderne. Det optimale må være, at eleverne trænes i små fællesskaber, som specialklassen er, for på sigt efter endt skolegang at kunne begå sig i det store fællesskab. Vi anbefaler derfor, at skærmene over tid minimeres og gøres mere 'mentale', så de kan tages med i det videre liv.

01 Hvad ser vi?

Vi ser en elevarbejdsplads, der er dækket til af sorte affaldssække. Sækkene er sat sammen med gaffa tape og store klemmer.

Der hænger desuden noget tøj og lidt tæpper over pladsen, der er fuldstændig dækket.

Man skal gå ind af en affaldssæk for at komme ind til stol og bord.

02 Hvad tænker vi?

Vi tænker, at det er en meget voldsom brug af afskærmning, der her er taget i brug. Det er umuligt for den voksne at se, hvordan eleven har det, hvad eleven laver, og om der eksempelvis er brug for hjælp. Signalværdien i at bruge affaldssække til afskærmning, synes vi er noget uheldig. Hvis denne form for afskærmning synes af noget, synes det mere som et gemmested eller en hule end et sted, hvor man arbejder og skal lære.

03 Hvad anbefaler vi?

Vi anbefaler, at man bruger andet til afskærmning end affaldssække. At elever ikke er så afskærmede, at man helt isolerer dem fra fællesskabet, og at man som professionel ikke kan se, hvad de laver. Men at de om nødvendigt bruger afskærmning på en måde, der altid har en flig af åbenhed, så man kan have et øje for eleven.

Har eleven brug for fuldstændig ro og ingen kontakt med sine klassekammerater, anbefaler vi, at man finder en midlertidig løsning et andet sted med en voksen og ikke bygger det op omkring den arbejdsplads eleven har, der skal forbindes med læring, fordybelse og handling.

Lokal opfølgning og implementering

– et eksempel fra praksis

Der har været mange forskellige initiativer i forbindelse med lokal opfølgning på besøgene og fortsat implementering. Nogle steder har vi holdt oplæg om principperne i indretning af læringsrum forud for besøgene, andre steder efter besøgene.

På én skole valgte man et oplæg for det samlede specialklassepersonale, der allerede havde haft besøg i deres specialklasser sammen med personalet i udskolingen. Vi fortalte kort om de generelle temaer, hvorefter alle gik ud i egne klasser med opgaverne:

- Hvordan kan eleverne se en ændring i lokalet, når de møder ind på mandag?
- Hvordan kan eleverne se en forandring på gangene og i lokalerne om to måneder?

Der var således fra ledelsens side afsat tid til konkrete handlinger lige efter oplægget kombineret med en klar forventning om en optimering af klasserummet ud fra en bevidst stillingtagen til det, der allerede var i rummet. Det handlede typisk om oprydning, herunder bevidste valg i forhold til hvad der skulle forblive i klassen, hvad der skulle ud eller videre til nogle andre, hvad der hang på væggene, hvor eleverne var placerede samt indgangen til klasserummet.

Programmet for arbejdet i klasserne var fordelt på tre temaer:

01 Hvor har den voksne arbejdsplads? Indret den/dem i jeres lokale

- Tag stilling til visuelle støtter og ophæng
- Producer en stemmeskala til ophæng i klassen, snak om hvordan anvender vi den i klassen?
- Hvor hænger piktogrammerne? Hvilket piktogrammer anvender I? Hvorfor?

02 Ting bor

- Oprydning i klasserne
- Hvad har I hængende? Hvorfor? Hvordan hænger det?
- Dør ind til klassen, hvem bor her? Hvordan er døren "dekoreret"?

03 At være i et læringsmiljø og en læringsproces

- Hvordan kan man se, at dette er sted, hvor der sker læring?
- Hvordan understøtter miljøet elevernes læring?
- Hvordan kan man se, at netop disse elever har gang i en læreproces her?
- Hvordan kan man se, at dette lokale er base for netop disse elever?

8 Generelle anbefalinger

- 01** *At læringsrummet er tydeligt kodet i forhold til funktioner*
- 02** *At lokalet er karakteriseret ved synlig læring*
- 03** *At afskærmning bruges dynamisk og reflekteret og aldrig er en permanent løsning*
- 04** *At lokalet så meget som muligt ligner skolens øvrige undervisningslokaler med hensyntagen til målgruppen*
- 05** *At det kun er aktuelle læringsmål, der hænger i lokalet*
- 06** *At det tydeligt fremgår, hvad der arbejdes med og hvordan, herunder brug af visuelle støtter*
- 07** *At hensigtsmæssig indretning og elevernes placering evalueres løbende*
- 08** *At der udarbejdes logistikker og ansvarsfordelinger for tilbagevendende oprydning i lokalet*

Afslutning

Rapporten er en formidling af erfaringer fra første besøgsrunde, der følges op af en runde to 4-6 måneder senere. Disse besøg er af en kortere varighed med det formål at invitere til vedholdenhed i forhold til et bevidst fokus på kvaliteten af læringsrummene.

Første besøgsrunde har vist en lang række klasserum, hvor de beskrevne principper og tilgange er tydelige, og hvor både elever og voksne har udtrykt glæde og stolthed over deres fælles læringsrum. Besøgene har også vist nogle klasserum, hvor der er et potentiale for forbedringer.

Temaet afskærmning har fyldt meget i besøgsrunden, idet der på samme tid skal tages afsæt i målgruppen af elever med særlige og ofte vidt forskellige behov kombineret med et vedvarende træningsfokus på, at eleverne lærer at indgå i det lille fællesskab i specialklassen for efterfølgende at kunne indgå i større fællesskaber. Vi har i en del tilfælde oplevet en ubalance, hvor det individuelle fokus dominerer på bekostning af fællesskabet, når det handler om indretning af lokalerne. Vi har set specialklasser på alle årgange, hvor der ikke anvendes afskærmning overhovedet, specialklasser, hvor elever har hver deres eget rum og specialklasser, hvor mobile afskærmninger kan dække enkelte elevers behov for ro i særlige sammenhænge.

Temaet synlig læring har ligeledes været et tilbagevendende opmærksomhedspunkt.

Generelt må det tilstræbes, at de fysiske rammer omkring undervisning og læring i specialklasserne så vidt muligt afspejler skolens øvrige læringsrum og ikke skiller sig for meget ud i forhold til typer af inventar, der ikke almindeligvis forefindes i skolens øvrige klasserum.

Vi kan på baggrund af det samlede erfaringsmateriale anbefale, at der kontinuert aflægges besøg i specialklasserne med fokus på indretning, da alle kan have en tendens til at blive 'blinde på egne rum'. Læringsudbyttet for eleverne, arbejdsglæden for de voksne og trivslen for alle bliver kun større i læringsrum, der er trygge og harmoniske.

Ansvarlige

*Besøg og oplæg varetages af
PPR konsulenterne*

*Christina Hostrup
hostrup@aarhus.dk
tlf 4023 1451*

*Stine Clasen
stc@aarhus.dk
tlf 2961 5891*